

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง " การศึกษารูปแบบพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในชั้นเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ
ต่างกัน " ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียน
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ
3. การสังเกตพฤติกรรมการณ์เรียนการสอนในชั้นเรียน
4. การสังเกตพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

นักการศึกษาทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของการ
มีส่วนร่วมในชั้นเรียนไว้ต่าง ๆ กัน อาทิ เช่น

เฮอว์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger 1977 : 268)

ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนว่า เป็นการที่นักเรียนพยายามหาโอกาส
ที่จะเข้าร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยจะเน้น
ที่การมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของนักเรียนในชั้นเรียน

ริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980 : 99) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนว่า เป็นการที่ครูและนักเรียนมีบทบาทร่วมกันในการใช้โอกาสในการพูด (turn-taking) ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน

เรย์ เชสเตอร์ฟิลด์ และแคทลีน บาร์โรวส์ เชสเตอร์ฟิลด์ (Ray Chesterfield and Kathleen Barrows Chesterfield 1985 : 49) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนว่า เป็นการที่นักเรียนพยายามใช้กลวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ตนเองได้พัฒนาความสามารถทางภาษา โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

ดีนา อาร์ เลวิน และคณะ (Deena R. Levine et al 1987 : 107) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนว่า เป็นการที่นักเรียนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งโดยทั่วไปจะหมายถึง การพูดของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ และถ้านักเรียนคนใดไม่พูดก็จะหมายความว่า นักเรียนนั้นไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

เทเรซา พิกา และคณะ (Teresa Pica et al 1990 : 181) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนว่า เป็นการที่นักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานในชั้นเรียน (classwork) ซึ่งสามารถดูได้จากการเข้าเรียน (attendance) การถาม และการตอบคำถาม รวมทั้งพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

ประสิทธิ์ นรสาส์วัต (2525 : 9) ได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนว่า เป็นการที่นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอน หรือแสดงกิริยาอาการตอบสนองครูในการเรียนการสอน บทบาทดังกล่าวของนักเรียนอาจแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น หัวเราะในกิจกรรมการเรียน ถามคำถามครู ตอบคำถามครู แสดงความคิดเห็น ยกมือขอตอบ เป็นต้น

ศิริอร รัตนอุดม (2527 : 11) ได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนว่าเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนที่วางไว้

สุภาวดี ชนะศรี (2531 : 15) ได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนว่าเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรกระทำในสภาพการเรียนการสอน ได้แก่ มองครู และอุปกรณ์ที่ครูใช้ประกอบการสอนในขณะที่ครูอธิบาย ออกเสียงคำศัพท์ตามครู หรือพร้อมกับเพื่อน ทำกิจกรรมตามที่ครูสั่ง ถามคำถาม และตอบคำถามของครู เป็นต้น

จากความหมายของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา และไม่ใช้วาจาของนักเรียน เพื่อให้ตนเองได้มีบทบาทร่วมในการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษา

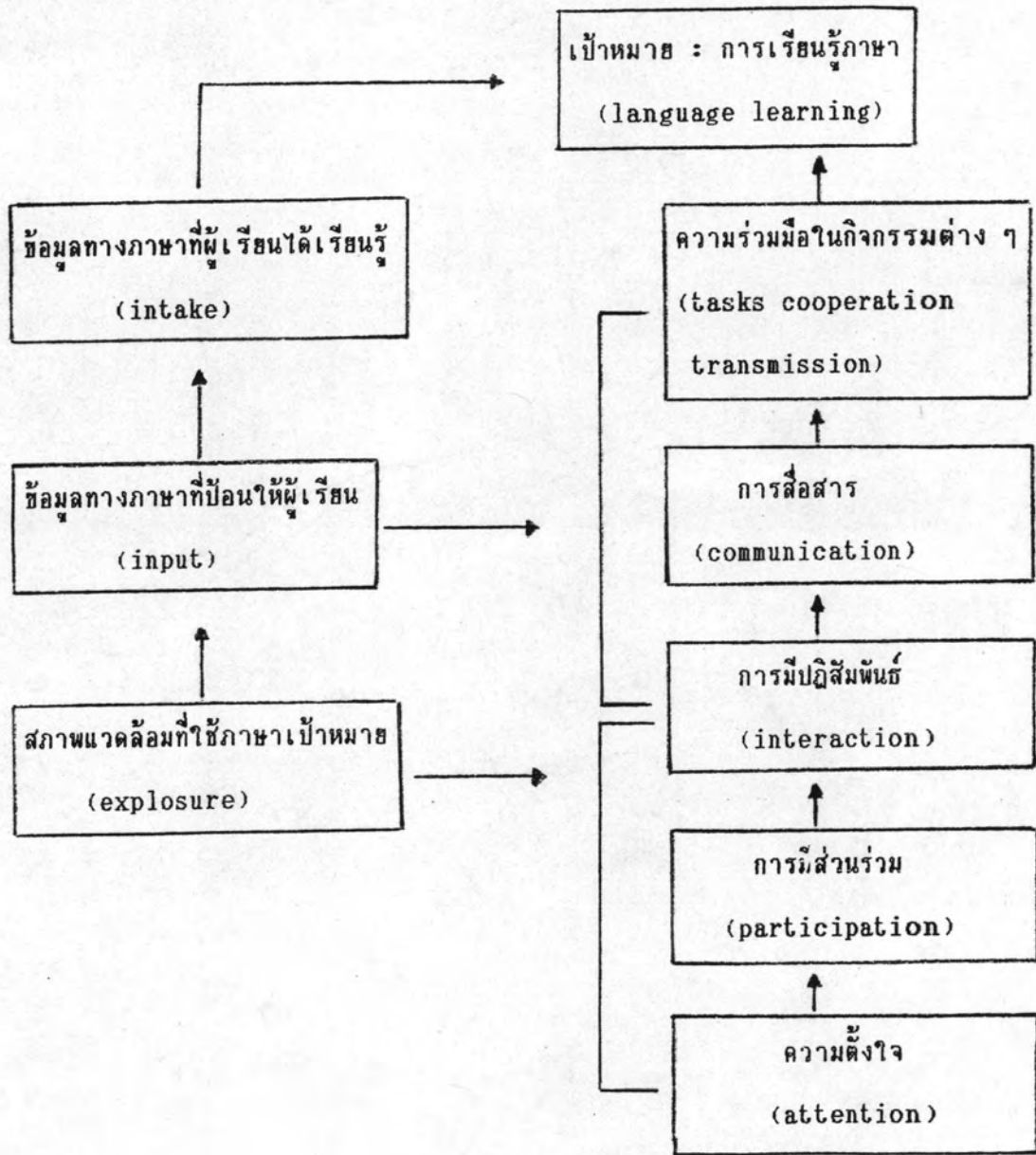
การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการทั้งองค์ประกอบด้านการเรียนการสอน ด้านตัวผู้เรียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม จากผลการวิจัยของนักวิจัยหลายท่านพบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษา หรือสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ภาษามากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านตัวผู้เรียน (L.A. Jakobovitz 1971: 185) นอกจากนี้ผลการวิจัยในระยะที่ผ่านมายังชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเองมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนอย่างมาก ดังที่ บาร์บารา เนลสัน (Barbara Nelson 1989 : 2055-A) กล่าวไว้ว่า " จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยในช่วงระยะเวลาที่มีข้อสรุปว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน "

ด้วยเหตุที่ว่า องค์ประกอบด้านตัวผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษา นักการศึกษาและนักวิจัยจำนวนมากจึงพยายามที่จะศึกษาตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น เพศ อายุ จำนวนปีที่เรียนภาษา พื้นความรู้เดิมทางภาษา เจตคติ และแรงจูงใจในการเรียนภาษา สติปัญญา นิสสัยในการเรียน ความถนัดในการเรียน และกลวิธีในการเรียน เป็นต้น เพื่อชี้แนะให้เห็นว่า ตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน

ลีโอ แวน เลียร์ (Leo Van Lier 1988: 92) ได้กล่าวถึงตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน นั่นคือ การมีส่วนร่วม (participation) ในการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศเนื่องจากมีข้อสันนิษฐานว่า การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้โดยตรง หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้จะพิสูจน์ได้ชัดเจนในงานวิจัยของ เฮอ์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger) ในปี ค.ศ. 1977 และ ค.ศ. 1983 ซึ่งเป็นการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เรียนที่พยายามมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน หรือพยายามหาโอกาส หรือสร้างโอกาสที่จะใช้ภาษาเป้าหมายให้มากที่สุด ได้คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาสูงกว่ากลุ่มผู้เรียนที่พยายามหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

นอกจากนี้ ลีโอ แวน เลียร์ ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนแสดงถึงความตั้งใจ (attention) ซึ่งหลักการทางจิตวิทยาการเรียนรู้ภาษา ได้กล่าวว่า ความตั้งใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีก่อนการเรียนรู้ ขณะที่การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องมีในการมีปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารต่อไปตามลำดับ
 ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ลำดับชั้นของกระบวนการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียน (a hierarchy of classroom language learning processes) (Leo Van Lier 1988 : 94)

กระบวนการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนตามแนวคิดของเลียร์ ซึ่งให้เห็นถึงสิ่งที่นำไปสู่การเรียนรู้ภาษา คือ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใช้ภาษาเป้าหมาย ซึ่งทำให้เกิดข้อมูลทางภาษาที่ป้อนให้ผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการตั้งใจเรียน และมีส่วนร่วม จากนั้นข้อมูลทางภาษาที่ป้อนให้ผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษา โดยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งทำให้เกิดการสื่อสาร และความร่วมมือในกิจกรรม และนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาในที่สุด

นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่เชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการของความคิดความเข้าใจ (cognitive process) ยังเห็นว่า การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการในการตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐาน วิธีทดสอบสมมติฐานวิธีหนึ่งคือ ผู้เรียนสร้างข้อความในภาษาที่สองโดยใช้กฎที่มาจากสมมติฐานที่ตั้งไว้และประเมินความถูกต้องของข้อความหรือคำพูดของตนเองจากข้อมูลย้อนกลับที่ได้รับ ข้อมูลย้อนกลับอาจบอกให้ผู้เรียนรู้ว่า ข้อความหรือคำพูดของตนเองนั้นถูกต้อง หรือบอกให้รู้ว่าข้อความนั้นมีรูปแบบหรือองค์ประกอบที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม และอาจบอกให้รู้ว่าการใช้ภาษาที่ถูกต้องนั้นใช้อย่างไร หากผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง สมมติฐานของผู้เรียนก็ได้รับการยืนยัน หากผู้เรียนมีข้อผิดพลาด ผู้เรียนก็จะจัดสมมติฐานที่ผิดออกไป (Rod Ellis 1986: 174) ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการใช้ภาษาของผู้เรียนในชั้นเรียนภาษาจึงแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนรู้ภาษา

เครก โชตรอน (Craig Chaudron 1988 : 90) ได้ทำการวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนภาษาในห้องเรียนและได้ตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาที่สอง ดังนี้

1. ผู้เรียนมีพัฒนาการในภาษาที่สองโดยการใช้ภาษาบ่อย ใช้ภาษาอย่างถูกต้องและใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลายต่างๆ กัน
2. ผู้เรียนมีพัฒนาการในภาษาที่สองโดยการสร้างตัวบ่อนภาษาจากผู้อื่นให้กับตนเอง
3. ผู้เรียนมีพัฒนาการในภาษาที่สองโดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีการสื่อสาร (communication tasks)

เนื่องจากผู้เรียนภาษาโดยทั่วไปจะมีโอกาสน้อยมากในการใช้ภาษา
 ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ คือ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง เพราะผู้เรียน
 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้ใช้ภาษานั้นๆในชีวิตประจำวันหรือไม่สามารถสื่อสารกับ
 เจ้าของภาษาได้ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาการในการเรียนรู้ภาษาจึงเกิด
 จากการเรียนการสอนในชั้นเรียนซึ่งถือว่าการเรียนการสอนแบบเป็นทางการ (formal
 instruction) ซึ่งในการเรียนการสอนภาษาในชั้นเรียนนั้น ผู้สอนย่อมพยายามให้ผู้เรียน
 ได้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วม และพยายามกำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมให้ผู้เรียน
 แต่ในสภาพการเรียนการสอนจริงยังพบว่า ผู้เรียนทุกคนไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน หรือ
 แบบเดียวกัน โดยผู้เรียนบางคนอาจมีส่วนร่วมด้วยการตอบคำถาม และทำตามที่ผู้สอนบอก
 เท่านั้น ขณะที่ผู้เรียนบางคนเข้ามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรในระหว่าง
 ชั่วโมงของการเรียนนั้นโดยเป็นผู้ริเริ่มการพูด กำหนดหัวข้อ ถามคำถาม ชัดแจ้งหะหาก
 สิ่งที่คุณสอนนั้นเป็นสิ่งไม่จำเป็น หรือทำให้เกิดความสับสน และไม่ลังเลที่จะบอกหรือ
 แสดงให้ผู้สอนรู้ว่า เข้าใจสิ่งที่คุณสอนพูดหรือไม่ ผู้เรียนที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ผู้สอนหรือ
 ผู้เรียนคนอื่นใช้ภาษากับตนเอง และทำให้ตนเองได้รับโอกาสในการฝึกฝนการใช้ภาษามาก
 ขึ้น เฮอ์เบิร์ต ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger 1977 : 266) กล่าวว่า
 "ผู้เรียนที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นเช่นนี้ จะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีกว่าผู้เรียน
 คนอื่น ๆ ที่เพียงแต่คอยโอกาสจากผู้สอน และทำตามที่คุณสอนบอกเท่านั้น"

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
 เป็นอย่างมาก ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน
 การสอน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด และการศึกษา
 วิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนก็จะทำให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ
 ในการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนด้วย

3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษา

แม้ว่าการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาจะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน จากการสังเกตชั้นเรียนโดยทั่วไปจะพบว่าขณะที่นักเรียนบางคนกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน นักเรียนบางคนกลับนั่งฟังเฉย ๆ หรือจะมีส่วนร่วมเพียงเวลาที่ครูเรียกเท่านั้น จากประเด็นดังกล่าวจึงน่าจะศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาแตกต่างกันออกไป

อี เค ฮอว์วิทซ์ (E.K. Horwitz 1986 : 684-689) ได้กล่าวถึงตัวแปรสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนแตกต่างกันไว้ 5 ประการ คือ

1. ตัวแปรด้านจิตใจ (affective variables) เช่น ทัศนคติและแรงจูงใจ
2. ลักษณะทางบุคลิกภาพ (personality traits)
3. ระดับของความคิดรวบยอด (conceptual level)
4. ระดับของความน่าสนใจของเนื้อหาที่เรียน (interest level of the material)
5. ความยากง่ายต่อการเข้าใจของเนื้อหาที่เรียน (comprehensibility of the material)

คริสโตเฟอร์ เอ็ม แอลดี (Christopher M. Ely 1986: 4-5) ได้กล่าวถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียนไว้ 7 ประการ คือ

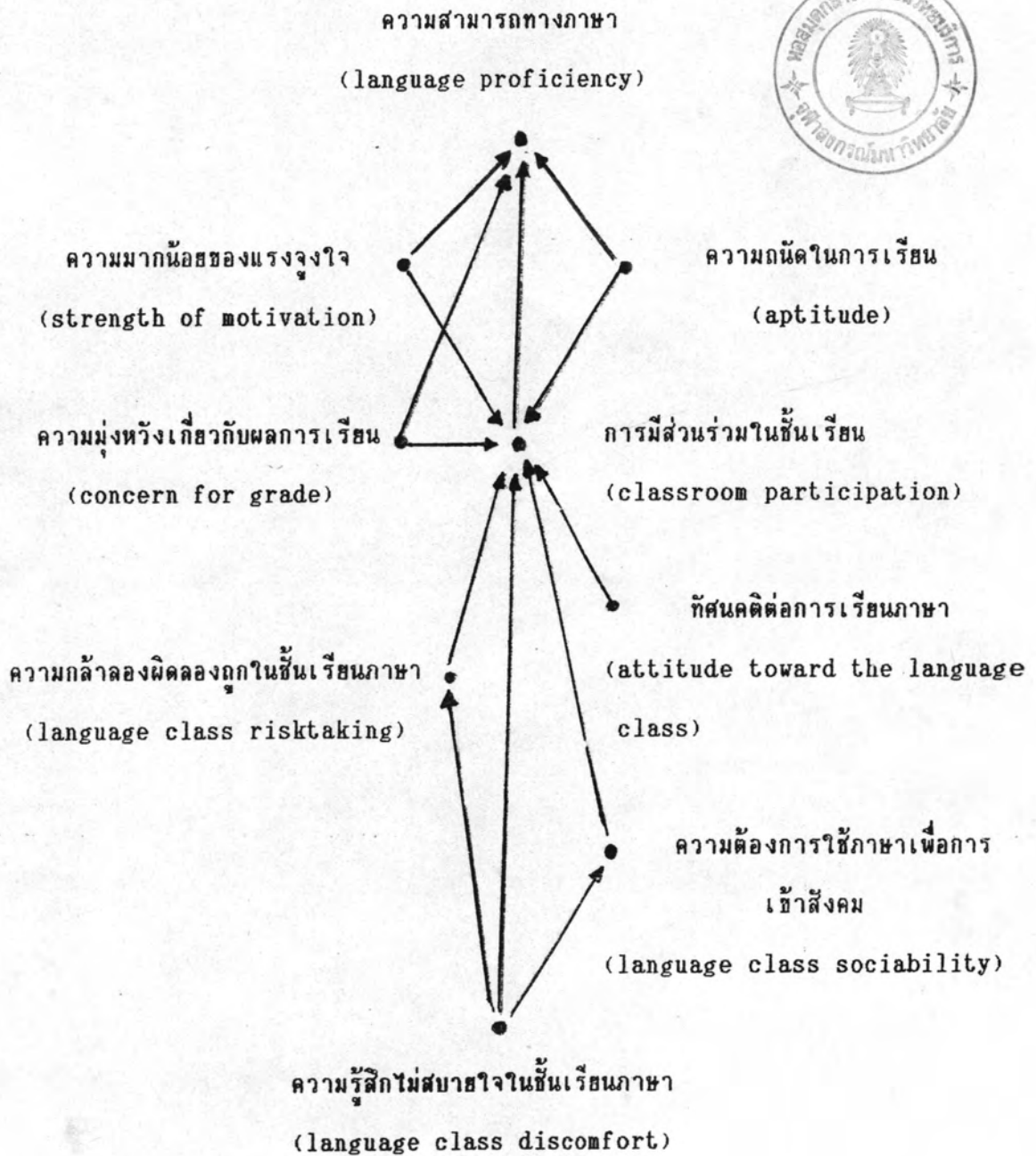
1. ความมากน้อยของแรงจูงใจในการเรียน (strength of motivation)
2. ความถนัดในการเรียน (aptitude)
3. ความกล้าลองผิดลองถูกในชั้นเรียนภาษา (language class risktaking)
4. ความรู้สึกไม่สบายใจในชั้นเรียนภาษา (language class discomfort)

5. ความต้องการใช้ภาษาเพื่อการเข้าสังคม หรือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้น (language class sociability)
6. ทศนคติต่อการเรียนภาษา (attitude toward the language class)
7. ความมุ่งหวังเกี่ยวกับผลการเรียน (concern for grade)

ตัวแปรทั้ง 7 ตัวนี้มีบทบาทที่จะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษา มากน้อยแตกต่างกันออกไป ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม จากผลการวิจัยของ แอลดี ในปี 1986 นี้ ชี้ให้เห็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลทางลบต่อการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียน นั่นก็คือ ความรู้สึกไม่สบายใจในชั้นเรียนภาษา (language class discomfort) ซึ่งจะส่งผลโดยตรงให้นักเรียนไม่ต้องการมีส่วนร่วม และส่งผลโดยอ้อมทำให้นักเรียนไม่กล้าเสี่ยงลองผิดลองถูก (risktaking) ในชั้นเรียน และไม่ต้องการจะใช้ภาษาเพื่อการเข้าสังคม หรือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้น (language class sociability) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบทบาทในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนในที่สุด ซึ่งสามารถสรุป ความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ตัวแปรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียน

นอกจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาจะขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านตัวผู้เรียนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับตัวครูผู้สอนด้วย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนการสอนมาก ทั้งในด้านบุคลิก ลักษณะของครู ประสบการณ์การสอน เทคนิควิธีในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างบรรยากาศในการเรียน และการจัดกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ ไมเคิล เอช ลอง และคณะ (Michael H. Long et al 1976 : 137-153) ซึ่งศึกษารูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนเมื่อครูให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นคู่ (dyads) และเมื่อทำงานกันทั้งชั้น โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม (lockstep condition) ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำงานเป็นคู่ นักเรียนจะรู้สึกอิสระ และพยายามจะมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าทำพร้อมกันทั้งชั้น โดยมีครูควบคุม

นอกจากนี้ แคท ดีคอกตี้ และเทเรซา พิกา (Cathy Doughty and Teresa Pica 1986 : 305-325) ได้เปรียบเทียบรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ระหว่างการทำงานเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นคู่ (small groups and dyads) กับการทำงานพร้อมกันทั้งชั้น โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม (lockstep, teacher-fronted teaching) ผลการวิจัยก็สอดคล้องกับของ ลอง และคณะ คือ นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์มากเมื่อทำงานเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นคู่

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การจัดกลุ่ม หรือขนาดของกลุ่ม (groupsize) ก็เป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มากน้อยแตกต่างกันไป และด้วยเหตุที่ครูเป็นผู้กำหนดลักษณะต่าง ๆ ในการจัดกลุ่มในชั้นเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวครูเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญมากประการหนึ่ง เนื่องจาก เป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มากน้อยแตกต่างกันออกไป

รูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ

นักวิจัยหลายท่านได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

เฮอ์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger 1977 : 268) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียน โดยเน้นที่การมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของนักเรียนในชั้นเรียน โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นภาษาใด ไม่ว่าจะสั้นหรือยาวเพียงใดก็ตาม โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. นักเรียนคนใดเป็นผู้พูด และการพูดนั้นเป็นการพูดกับนักเรียนคนใดคนหนึ่ง กับครู หรือกับทุกคนในชั้นเรียน
2. นักเรียนเป็นผู้ริเริ่มการมีปฏิสัมพันธ์เอง หรือเป็นการตอบคำถามของผู้อื่น
3. นักเรียนริเริ่มการมีปฏิสัมพันธ์ หรือตอบคำถาม โดยใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาแม่

ริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980 : 168) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศว่า ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ระบบของ "การใช้โอกาสในการพูด" ในชั้นเรียน (the turn-taking system in the classroom)
2. เนื้อหาที่เป็นจุดเน้นในการพูดแต่ละครั้งของสมาชิกในชั้นเรียน (the content focus of the class members' turns)
3. การพูดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีบทบาทร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ (the interactive aspects of the tasks)

อลโลวไรท์ ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ "การใช้โอกาสในการพูด" (turn-taking analysis) ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาว่า ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ การรับโอกาสในการพูด (turn getting) และการให้โอกาสในการพูด (turn giving) ซึ่งมีส่วนประกอบย่อย ๆ ดังนี้

1. การรับโอกาสในการพูด (turn getting) ประกอบด้วย
  - 1.1 การตอบคำถามที่เจาะจงให้ตนเองเป็นผู้ตอบ
  - 1.2 การแย้งตอบคำถามซึ่งผู้ถามถามคนอื่น
  - 1.3 การตอบคำถามซึ่งผู้ถามไม่ได้เจาะจงผู้ตอบ
  - 1.4 การใช้โอกาสในการพูดโดยครุไม่ได้เรียก และไม่ใช้เป็นการตอบเมื่อครุถามพร้อมกันทั้งชั้น
  - 1.5 การสร้างโอกาสในการพูดให้ตนเองในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด โดยไม่หวังจะได้รับข้อมูลย้อนกลับ เช่น การแสดงว่าตนตั้งใจฟัง
  - 1.6 การสร้างโอกาสในการพูดให้ตนเองในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด โดยหวังจะได้ข้อมูลย้อนกลับ เช่น การพูดแทรก
  - 1.7 การใช้โอกาสในการพูดโดยส่วนตัวในตอนใดของข้อความก็ตาม เช่น การฝึกพูด หรือออกเสียงคำต่าง ๆ ตามครุ
  - 1.8 การไม่สามารถตอบคำถามที่ผู้ถามเจาะจงให้ตนเองเป็นผู้ตอบ
2. การให้โอกาสในการพูด (turn giving) ประกอบด้วย
  - 2.1 การค่อย ๆ เจ็บบลง และ/หรือ เปิดโอกาสให้มีการพูดแทรกได้
  - 2.2 การพูดเพื่อสร้างโอกาสให้มีการพูดต่อไป โดยไม่เจาะจงผู้พูดและไม่ถามพร้อมกันทั้งชั้น เช่น การสรุปข้อความของคนอื่น
  - 2.3 การพูดโดยเจาะจงให้คนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตอบ
  - 2.4 การพูดโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเป็นผู้ตอบได้

ชาร์ลีน ซาโต (Charlene Sato 1981 : 16) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียน โดยพิจารณาในเรื่อง "โอกาสในการพูด" (turns) ตามแนวความคิดของริชาร์ด แอล ลอไรท์ (Richard L. Allwright 1980) ว่า ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ

1. การตอบคำถามที่ครุถามพร้อมกันทั้งชั้นโดยไม่เจาะจงผู้ตอบ (a general solicit)
2. การตอบคำถามที่ครุถามโดยเจาะจงให้ตนเองเป็นผู้ตอบ (a personal solicit)
3. การเลือกที่จะเป็นผู้พูด โดยครูไม่ได้เรียก และไม่ใช้เป็นการตอบเมื่อครุถามพร้อมกันทั้งชั้น (a self-selection)

ริชาร์ด อาร์ เดย์ (Richard R. Day 1984: 74) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนไว้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การที่นักเรียนอาสาตอบคำถามเมื่อครุถามพร้อมกันทั้งชั้นโดยไม่เจาะจงผู้ตอบ (responses to teacher's general solicits)
2. การที่นักเรียนเป็นผู้ริเริ่มถามคำถาม หรือพูดกับครูดด้วยตนเอง โดยครูไม่ได้เรียก และไม่ใช้เป็นการตอบเมื่อครุถามพร้อมกันทั้งชั้น (a self-initiated turn)

เดย์ มีความเห็นว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความเต็มใจ (willingness) ของนักเรียนที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจริง ๆ

คริสโตเฟอร์ เอ็ม แอลลี (Christopher M. Ely 1986: 13) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนว่า เป็นการที่นักเรียนถาม/ตอบคำถาม หรือให้ข้อมูลต่าง ๆ โดยไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้ตอบ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. การตอบคำถามซึ่งครูถามนักเรียนทั้งชั้น
2. การให้ข้อมูลด้วยตนเองโดยไม่มีคำถาม
3. การอาสาถามคำถามเพื่อน เมื่อครูเปิดโอกาสให้คนใดคนหนึ่งเป็นผู้ถามก็ได้
4. การถามคำถามครู หรือเพื่อน ด้วยตนเองโดยสมัครใจ เมื่อไม่มีผู้ใดกำหนดให้ถาม

อากิฮิโกะ ชิมุระ (Akihiko Shimura 1988 : 100) กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียน โดยพิจารณาในเรื่องของ "โอกาสในการพูด" (turns) ตามที่ชาร์ลีน ซาโต (Charlene Sato 1981) ได้กล่าวไว้ โดยทั้ง ชิมุระ และซาโต ต่างก็ยึดแนวความคิดของ ริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980) เป็นเกณฑ์ดังนี้

1. การตอบคำถามที่ครูถามพร้อมกันทั้งชั้นโดยไม่มีใครเจาะจงผู้ตอบ (a general solicit)
2. การตอบคำถามที่ครูถามโดยเจาะจงให้ตนเองเป็นผู้ตอบ (a personal solicit)
3. การเลือกที่จะเป็นผู้พูดโดยครูไม่ได้เรียก และไม่ใช้เป็นการตอบเมื่อครูถามพร้อมกันทั้งชั้น (a self-selection)

จูดิท มาร์ติเนซ-มาร์เควซ (Judith Martinez-Marquez 1988 : 16) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียน ทั้งในด้านปริมาณของการมีส่วนร่วม (the quantity of participation) และด้านคุณภาพของการมีส่วนร่วม (the quality of participation) โดยได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศเป็น 3 ลักษณะ ตามที่ริชาร์ด แอล ออลไรท์ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. โอกาสในการพูด (turn) หมายถึง หน้าที่ของการพูด ซึ่งเชื่อมต่อกันโดยการเปลี่ยนผู้พูด หรือโดยช่วงเวลาที่ยืด
2. หัวข้อในการพูด (topic) หมายถึง หัวข้อ หรือจุดเน้นของข้อความที่พูด
3. การสร้าง "งานในการพูด" (task) ให้ผู้อื่น หมายถึง การพูดนั้น ๆ ส่งผลให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการพูดด้วย เช่น ถ้าผู้พูดคนหนึ่งถามคำถามคนใดคนหนึ่งในที่นี้ ก็แสดงว่าคนที่ต้องตอบคำถามนั้น ๆ ได้รับงาน (task) ที่จะต้องตอบคำถามนั้นเอง

ริชาร์ด แอล ออลไรท์ และแคทลีน เอ็ม ไบเลย์ (Richard I. Allwright and Kathleen M. Bailey 1991 : 127) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ ในด้านการให้โอกาสในการพูด (turn giving) เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การที่นักเรียนเสนอตนเองเพื่อมีส่วนร่วมในการพูด (self-initiated turns) ซึ่งแบ่งเป็น

- 1.1 นักเรียนแสดงพฤติกรรมว่าต้องการจะมีส่วนร่วม (bidding for turns) โดยอาจแสดงออกโดยใช้วาจา (verbal bids) หรือไม่ใช้วาจา (nonverbal bids)

- 1.2 นักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ ว่าต้องการจะมีส่วนร่วม (unbidden turns)

2. การที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพูด (teacher-initiated turns) ซึ่งแบ่งเป็น

- 2.1 ครูเป็นผู้กำหนดนักเรียนที่ตนต้องการจะให้มีส่วนร่วม (direct nomination) โดยให้สัญญาณที่ใช้วาจา (verbal cues) หรือไม่ใช้วาจา (nonverbal cues)

- 2.2 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทั้งชั้นมีส่วนร่วม (general nomination) โดยให้สัญญาณที่ใช้วาจา (verbal cues) หรือไม่ใช้วาจา (nonverbal cues)

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า โคลงส่วนใหญ่จะประกอบด้วยโอกาสในการพูด (turns) ของครู และนักเรียนที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจแสดงออกได้ทั้งทางวาจา และไม่ใช้วาจาเพื่อให้ตนเองได้มีบทบาทร่วมในกระบวนการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ได้สำหรับการศึกษาคูณลักษณะ และพฤติกรรมของบุคคล รวมถึงปรากฏการณ์และพิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2531:116) สำหรับในวงการการสอนภาษาต่างประเทศ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนกำลังได้รับความสนใจจากนักการศึกษาและนักวิจัยเป็นอย่างมาก (Stephen Gaies 1983:215) เนื่องจากชั้นเรียนเป็นสถานที่ที่เกิดพฤติกรรมการเรียนการสอนโดยตรง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องเฝ้าดูสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน (David Nunan 1989:76) ด้วยเหตุนี้ การสังเกตจึงนับเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะช่วยให้นักวิจัยได้รายละเอียดของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้อย่างแท้จริง

การสังเกตที่ใช้ในการวิจัย อาจแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตที่พิจารณาตัวผู้วิจัยเป็นหลัก แบ่งออกได้เป็น

1.1 การสังเกตโดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม (participant observation)

หมายถึง การสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปร่วมอยู่ในกลุ่มที่ตนศึกษา และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยผู้วิจัยเป็นสมาชิกผู้หนึ่งของกลุ่มหรือสถานการณ์ที่ศึกษา ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันของกลุ่มที่ทำการศึกษา และจะเฝ้าดูบุคคลที่ศึกษาว่าบุคคลเหล่านั้นจะเผชิญสถานการณ์ใดและจะปฏิบัติตนอย่างไร ผู้วิจัยจะทำหน้าที่สังเกต และ

จดบันทึกเอง สำหรับรูปแบบที่ใช้กันมากในการวิจัยในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ คือ การบันทึกประจำวัน (diary study) เช่น ตัวอย่างจากงานของฟรานซิน เอ็ม ชูแมนน์ และจอห์น เอช ชูแมนน์ (Francine M. Schumann and John H. Schumann 1977 : 241-249) แคทลีน เอ็ม ไบเลย์ (Kathleen M. Bailey 1978 อ้างถึงใน Michael H. Long 1980 : 19) ซึ่งวิธีการบันทึกประจำวันที่ทำกันส่วนใหญ่ที่นั้น ผู้วิจัยจะไปสมัครเรียนภาษาต่างประเทศแล้วจดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนภาษานั้น ๆ ของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น

1.2 การสังเกตโดยผู้วิจัยไม่เข้าไปมีส่วนร่วม (non-participant observation) หมายถึง การสังเกตที่ผู้วิจัยกระทำตนเป็นบุคคลภายนอก ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กลุ่มกำลังทำกันอยู่ การไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในความหมายนี้ หมายถึง ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมของกลุ่มนั้นเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงการไม่เข้าไปอยู่ในบริเวณสถานที่ด้วย การสังเกตวิธีนี้ผู้วิจัยอาจสังเกตผ่านกระจกซึ่งมองเห็นได้ด้านเดียวโดยผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่าตนถูกสังเกต ซึ่งวิธีนี้ไม่ค่อยมีการนำมาใช้มากนักในการวิจัยทางการเรียนการสอนภาษา แต่ก็มีอยู่บ้าง เช่น งานวิจัยของ วี ซาแมล (V. Zamel 1983 : 165-187) ที่ทำการศึกษาค้นตอนการเขียนเรียงความของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยผู้วิจัยเข้าสังเกตผู้เรียนขณะเขียนเรียงความ และจดข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนขณะที่เขียนเรียงความ ในการสังเกตวิธีนี้ผู้วิจัยอาจใช้เทคนิคอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูลด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลชีวประวัติ การใช้แบบสอบถาม การใช้แบบสำรวจ เป็นต้น

2. การสังเกตที่พิจารณาโครงสร้างของการสังเกตเป็นหลัก แบ่งออกได้เป็น

2.1 การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (structured observation)

หมายถึง การสังเกตที่กำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตอะไรบ้าง ใช้เพื่อบรรยายเหตุการณ์อย่างมีระบบ การสังเกตแบบนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดเรื่องเฉพาะไว้ แล้วมุ่งศึกษาลักษณะของพฤติกรรมบางอย่างตามที่กำหนด จะไม่สังเกตเรื่องอื่นที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงอยู่ในฐานะที่จะวางแผนในการบันทึกข้อมูลได้ล่วงหน้า การบันทึกการสังเกตแบบนี้อาจทำได้โดยใช้แบบฟอร์มที่มีพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ พิมพ์ไว้แล้ว เมื่อสังเกตพบพฤติกรรมที่ตรงกับประเภทที่กำหนด

ที่มีพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ พิมพ์ไว้แล้ว เมื่อสังเกตพบพฤติกรรมที่ตรงกับประเภทที่กำหนดไว้ก็ใส่เครื่องหมายไว้ที่ช่องนั้น

2.2 การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured observation) หมายถึง การสังเกตที่ผู้วิจัยได้กำหนดเรื่องไว้เป็นการเฉพาะให้แน่นอนลงไป การสังเกตแบบนี้จึงเหมาะสำหรับใช้ในการสำรวจสภาพการณ์ในระยะแรก ๆ ที่ผู้วิจัยยังไม่มีภูมิหลังในเรื่องนั้น ๆ มากพอที่จะกำหนดเรื่องเฉพาะได้ แต่พอสังเกตไปนาน ๆ ก็จะสามารถแยกสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปได้ ในการบันทึกการสังเกตแบบนี้ไม่ควรสังเกตไปเขียนไป เพราะจะทำให้สังเกตได้ไม่ทั่วถึง จึงควรจดเฉพาะคำสำคัญ (key words) แล้วนำไปเขียนให้สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่งในภายหลัง

การสังเกตพฤติกรรมโดยทั่วไปต้องมีระเบียบแบบแผนที่จัดเป็นระบบแน่นอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นระบบ มีความเที่ยงและมีความตรง การจัดระบบการสังเกตประกอบด้วย การจำแนกพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาออกเป็นประเภทต่าง ๆ และการกำหนดวิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมดังกล่าว แต่เนื่องจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีจำนวนมากมา ผู้วิจัยจะต้องแบ่งประเภทให้ถูกกว่าพฤติกรรมที่ตนกำลังสังเกตนั้นเป็นประเภทใด เกณฑ์ในการตัดสินใจว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอยู่ในประเภทใดจะต้องมีกำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยต้องจำกัดขอบเขตของการสังเกตให้แคบเข้า โดยอาจเลือกสังเกตเพียงบางพฤติกรรมเท่านั้นและจะต้องนิยามหรือกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

เกี่ยวกับระบบที่ใช้ในการสังเกต และบันทึกพฤติกรรม การเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น แครอล คาร์ทไรท์ และจี ฟิลิป คาร์ทไรท์ (Carol Cartwright and G. Philip Cartwright อ้างถึงใน ศิริพร ฉันทานนท์ 2532: 17-18) แบ่งไว้เป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบเครื่องหมาย (sign system) เครื่องมือสังเกตการเรียนการสอนที่ใช้ระบบนี้จะประกอบด้วยรายการพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นอาจเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตก็ได้ ผู้สังเกตจะบันทึกข้อมูลโดยทำเครื่องหมายอย่างใดอย่างหนึ่งลงในแบบสังเกตเพื่อแสดงว่า มีพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้น

การบันทึกข้อมูลด้วยระบบนี้จะไม่คำนึงถึงความถี่ของพฤติกรรม กล่าวคือ จะไม่สนใจว่า เกิดขึ้นกี่ครั้ง หรือเกิดขึ้นบ่อยเพียงใด ดังนั้น ผู้สังเกตที่ใช้เครื่องมือระบบนี้จะมุ่งความสนใจไปที่พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้มาก เพราะไม่ต้องกังวลกับการบันทึกความถี่ด้วย ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ระบบนี้ เช่น เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของครูและการปฏิสัมพันธ์ ในชั้นเรียนของ ฟรานซิส คอร์เนล และ คณะ (Francis Cornell et al 1952) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในสาขาการศึกษาทั่วไป เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมครูด้านการควบคุมชั้นเรียน และบรรยากาศในการเรียนการสอนของ อาร์ ซอร์ และคณะ (R. Soar et al 1971) และเครื่องมือวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของ เจอทรูด มอสโควิทซ์ (Gertrude Moskowitz 1976)

2. ระบบแยกประเภท (category system) เครื่องมือสังเกตการเรียนการสอนที่ใช้ระบบนี้จะจำแนกพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาออกไว้เป็นประเภทๆ แต่ละประเภทจะใช้หมายเลขหรือตัวอักษร เป็นรหัสแทนประเภทของพฤติกรรมนั้น เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบันทึกข้อมูล การสังเกตและบันทึกข้อมูลจะคำนึงถึงความถี่ของพฤติกรรมแต่ละประเภทที่เกิดขึ้นด้วย เช่น บันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำทุก 3 วินาที เป็นต้น ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ระบบนี้เป็นที่รู้จักกันดี คือ เครื่องมือวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนทั่วไป ของ เนด ฟแลนเดอร์ส (Ned Flanders 1970)

นอกจากระบบที่ใช้ในการสังเกตทั้ง 2 แบบที่กล่าวมานี้ แครอลีน อีเวิร์ทสัน และฟรีดา ฮอลลี (Carolyn Evertson and Freeda Holley 1983 : 101-104) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงระบบที่ใช้ในการสังเกตการเรียนการสอนไว้อีก คือ

1. ระบบมาตราจัดอันดับ (rating system) เครื่องมือสังเกตการเรียนการสอนที่ใช้ระบบนี้ จะมีรายการพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่ต้องการศึกษาระบุไว้แล้ว แต่ผู้สังเกตจะทำการสังเกตการเรียนการสอนทั้งคาบเรียนก่อน แล้วจึงบันทึกข้อมูลในภายหลัง เมื่อการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ในการใช้เครื่องมือระบบนี้ ผู้สังเกตต้องให้ความรู้ลึกซึ้งว่า ประเมินพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่เกิดขึ้นมาตลอดคาบเรียนแล้วจึงบันทึกข้อมูลโดยจัดอันดับว่า พฤติกรรมนั้น ๆ ควรจัดอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ซึ่งในบางครั้งอาจต้องให้ความถี่ของ

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาช่วยในการประเมินด้วย เครื่องมือที่ใช้ระบบนี้มักใช้สังเกต และประเมิน สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ประเมินความเป็นกันเองของครูกับนักเรียน เป็นต้น

2. ระบบเขียนเล่าเรื่อง (narrative system) เป็นวิธีการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต โดยระบุถึงเหตุการณ์ตามที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน ผู้สังเกตจะบันทึกเหตุการณ์ลงไปตามหัวข้อที่กำหนดไว้แล้ว การสังเกตและบันทึกข้อมูลด้วยระบบนี้มีข้อดี คือ ทำให้มองเห็นภาพรวม ซึ่งระบบอื่นทำไม่ได้ เช่น ระบบแยกประเภทจะบอกได้เพียงจำนวนหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่านั้น โดยไม่มีบริบทกำกับอยู่ด้วย ซึ่งทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีจำกัด แต่ระบบเขียนบรรยายจะมีรายละเอียดมากกว่า ทำให้มองเห็นภาพรวมออก และเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลัง อย่างไรก็ตาม หากการสังเกต และบันทึกข้อมูลด้วยระบบนี้จำเป็นต้องมีการตีความ หรือวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย ควร มีผู้สังเกตมากกว่า 1 คน เพื่อให้การสังเกตนั้นมีความเที่ยงมากขึ้น แต่ถ้าหัวข้อที่กำหนดไว้ สำหรับการสังเกตมีความชัดเจนดีแล้ว ก็จะลดปัญหาเรื่องนี้ลงไปได้มาก

เนื่องจากพฤติกรรมการกระทำ และการพูดเกิดขึ้นตลอดเวลา ในการสังเกต ถ้าต้องการได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ก็ต้องสังเกตตลอดเวลาเช่นกัน การสังเกตตลอดเวลา ต้องใช้เวลามาก และบางครั้งพฤติกรรมที่รวบรวมได้ก็ไม่ใช่ประโยชน์ต่อการวิจัยมากนัก เพื่อเป็นการประหยัดเวลา การสังเกตอาจทำได้โดยวิธีเลือกหน่วยสังเกต ซึ่งทำได้ 2 แบบ แล้วแต่วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. การสังเกตแบบสุ่มหน่วยเวลา (time sampling) กระทำโดยการแบ่งเวลาออกเป็นช่วง ๆ อาจจะเป็นช่วงละ 1 วินาที 3 วินาที 10 วินาที 1 ชั่วโมง 1 วัน หรือ 1 เดือนก็ได้ แล้วแต่จุดมุ่งหมายของการสังเกต และลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกต ในแต่ละช่วงเวลา ผู้สังเกตจะคอยบันทึกว่า พฤติกรรมประเภทที่ต้องการศึกษาเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าเกิดก็บันทึกว่าเกิด ถ้าไม่เกิดก็บันทึกว่าไม่เกิด เมื่อสังเกตครบทุกช่วงเวลาแล้ว ก็มาแจงนับจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา

2. การสังเกตแบบสุ่มหน่วยเหตุการณ์ (event sampling) กระทำโดยเลือกเวลาเพียงช่วงเดียวแล้วนับจำนวนความถี่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งช่วงเวลาที่เกิดอาจเป็นช่วงสั้น ๆ เพียง 5 วินาที 10 นาที หรือ 1 ชั่วโมง หรืออาจเป็นช่วงยาว ๆ กินเวลาเป็นเดือน หรือปีก็ได้

การสังเกตพฤติกรรมแต่ละวิธีมีข้อดี และข้อเสียแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเลือกใช้เทคนิคให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการเรียนการสอนมีเป็นจำนวนมาก การตัดสินใจเลือกเครื่องมือ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบก่อนลงมือทำการวิจัย เกี่ยวกับการพิจารณาเลือกเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนั้น ไมเคิล เอช ลอง (Michael H. Long 1983: 6-7) ได้เสนอหลักการพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนภาษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ระบบที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล (recording procedure) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบระบบเครื่องหมาย (sign system) หรือระบบแยกประเภท (category system)
2. ชนิดของข้อมูล (item type) ผู้สังเกตจะต้องตีความข้อมูลมาก (high inference) หรือ ตีความข้อมูลเพียงเล็กน้อย (low inference) ตัวอย่างพฤติกรรมที่ผู้สังเกตไม่ต้องตีความข้อมูลมากนัก เช่น การสังเกตพฤติกรรมการยกมือของนักเรียน พฤติกรรมการตั้งคำถามของครู ส่วนพฤติกรรมที่ผู้สังเกตต้องตีความข้อมูลมาก เช่น พฤติกรรมการให้กำลังใจของครู บรรยากาศในชั้นเรียน
3. การเก็บข้อมูลได้หลายด้าน (multiple coding) เครื่องมือที่ถูกออกแบบให้สามารถเก็บข้อมูลได้หลายด้านในเวลาเดียวกันหรือไม่ เช่น การสังเกตข้อผิดพลาดทางวากา อาจะสังเกตทั้งลักษณะของข้อผิดพลาด และวิธีแก้ข้อผิดพลาดของครู โดยใช้เครื่องมือชุดเดียวกัน
4. เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล (real-time coding) เครื่องมือที่ใช้ต้องเข้าเก็บข้อมูลโดยตรง (direct coding) หรือ ใช้ออครหัสจากวิดีโอ หรือการบันทึกเสียง
5. แหล่งของตัวแปร (source of variables) เครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรือ ประยุกต์ขึ้นมา หรือ ผู้วิจัยสร้างเอง
6. จุดมุ่งหมายเฉพาะของเครื่องมือ (intended purpose) เครื่องมือที่ใช้เพื่อการวิจัย หรือ เพื่อการฝึกหัดครู หรือ อื่น ๆ

7. หน่วยที่ใช้วิเคราะห์ (unit of analysis) เครื่องมือที่ใช้เลือกหน่วย
สังเกตแบบหน่วยเวลา หรือ หน่วยเหตุการณ์

8. จุดเน้นของเครื่องมือ (focus) เครื่องมือที่ใช้เน้นการสังเกตพฤติกรรม
ด้านใด เช่น สังเกตพฤติกรรมทางวาจา หรือ พฤติกรรมที่ไม่ใช้วาจา

จากหลักการพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในลักษณะดังกล่าว นับว่า
มีประโยชน์ต่อผู้วิจัยที่สนใจการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในด้านการวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกเครื่องมือ
ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของตนได้ละเอียดรอบคอบมากขึ้น

การสังเกตพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ

เนื่องจากตัวผู้เรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ดังที่ เครก ไชดรอน (Craig Chaudron 1988 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า " ผู้เรียน
เป็นผู้ที่ควบคุมการเรียนรู้ของตนเองโดยตรง " จึงส่งผลให้นักวิจัยจำนวนมากได้หันมา
ให้ความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนมากขึ้น โดยส่วนมากจะเก็บข้อมูล
โดยการสังเกตชั้นเรียนเป็นหลัก (classroom observation) ดังนั้นจึงมีการพัฒนา
เครื่องมือในการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนในชั้นเรียนภาษาขึ้นหลายลักษณะ
ด้วยกัน โดยนักวิจัยแต่ละท่านจะสร้างหรือดัดแปลงเครื่องมือในการสังเกต โดยอาศัย
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาเป็นพื้นฐาน ส่วนการสังเกตพฤติกรรมที่มีส่วนร่วม
ในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้
เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การสังเกตพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศที่เน้น
ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจา เป็นการสังเกตที่ให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในการ
มีปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เช่น

การถามคำถาม การตอบคำถาม เป็นต้น ได้แก่ งานวิจัยของ เฮอว์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger 1977: 268) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจาเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. นักเรียนคนใดเป็นผู้พูด พูดกับนักเรียนด้วยกัน พูดกับครู หรือพูดกับทุกคนในชั้นเรียน
2. นักเรียนเป็นผู้ริเริ่มการมีปฏิสัมพันธ์เอง หรือเป็นการตอบคำถามของผู้อื่น
3. นักเรียนใช้ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาแม่ในการมีปฏิสัมพันธ์

ริชาร์ด อาร์ เดย์ (Richard R. Day 1984 : 74-75) ได้นำวิธีการสังเกตของ เซลิเกอร์ มาดัดแปลง โดยกำหนดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การที่นักเรียนอาสาตอบคำถามเมื่อครูถามพร้อมกันทั้งชั้นโดยไม่เจาะจงผู้ตอบ
2. การที่นักเรียนเป็นผู้ริเริ่มถามคำถาม หรือพูดกับครูด้วยตนเอง

คริสโตเฟอร์ เอ็ม แอลลี (Christopher M. Ely 1986 : 13) ได้นำวิธีการสังเกตของ เซลิเกอร์ และเดย์ มาดัดแปลง โดยกำหนดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การตอบคำถามซึ่งครูถามนักเรียนทั้งชั้น
2. การให้ข้อมูลด้วยตนเองโดยไม่มีการถาม
3. การอาสาถามคำถามเพื่อน เมื่อครูเปิดโอกาสให้คนใดในชั้นเป็นผู้ถามก็ได้
4. การสมัครใจถามคำถามด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้ใดกำหนดให้ถาม

2. การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศที่เน้นด้านการใช้โอกาสในการพูด เป็นการสังเกตที่ให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในการใช้โอกาสในการพูดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ งานวิจัยของริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980 : 165-187) ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการใช้โอกาสในการพูดในชั้นเรียนออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การรับโอกาสในการพูด (turn getting)

- 1.1 การยอมรับโอกาสในการพูด
- 1.2 การแย่งโอกาสในการพูด
- 1.3 การใช้โอกาสในการพูด
- 1.4 การสร้างโอกาสในการพูด
- 1.5 การพลาดโอกาสในการพูด

2. การให้โอกาสในการพูดแก่ผู้อื่น (turn giving)

- 2.1 การค่อย ๆ เงียบลง และ/หรือ เปิดโอกาสให้มีการพูดแทรกได้
- 2.2 การพูดเพื่อสร้างโอกาสให้มีการพูดต่อไป เช่น การสรุปข้อความของคนอื่น
- 2.3 การพูดโดยเจาะจงให้คนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตอบ
- 2.4 การพูดโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเป็นผู้ตอบได้

การสังเกตด้านการใช้โอกาสในการพูดนี้ (turn taking) มีนักวิจัยหลายท่านได้นำเครื่องมือของ ริชาร์ด แอล ออลไรท์ ไปดัดแปลงใช้ อาทิ เช่น ชาร์ลีน ซาโต (Charlene Sato 1981) อากิฮิโกะ ชิมุระ (Akihiko Shimura 1988) จูดิท มาติเนซ-มาร์เควซ (Judith Martinez-Marquez 1988)

3. การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศที่เน้นด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการสังเกตที่ให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ได้แก่ งานวิจัยของ ไมเคิล เฮช ลอง และคณะ (Michael H. Long et al 1976 : 137-153) ซึ่งแบ่งพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของนักเรียนตามประเภทของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ

1. การใช้ภาษาเพื่อการศึกษา (pedagogical moves)
  - 1.1 นักเรียนริเริ่มการอภิปราย
  - 1.2 นักเรียนให้ความสนใจกับการอภิปราย
  - 1.3 นักเรียนสรุปและทำให้เรื่องที่พูดสมบูรณ์ หรือจบการอภิปรายหรือส่วนของการอภิปราย
  - 1.4 นักเรียนเปลี่ยนบทสนทนาไปยังหัวข้อใหม่
  - 1.5 นักเรียนแก้ไขข้อคิดเห็นของผู้อื่น
  - 1.6 นักเรียนยอมรับข้อจำกัดของตนเอง
  - 1.7 นักเรียนขยายข้อคิดเห็นที่ผ่านมาแล้วของตนเองหรือของผู้อื่น
  - 1.8 นักเรียนจัดรูปแบบข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่ผ่านมาแล้วของตนเองหรือของผู้อื่น
  - 1.9 นักเรียนแสดงความเข้าใจสิ่งที่เรียน
  - 1.10 นักเรียนให้ตัวอย่าง
  - 1.11 นักเรียนใช้หลักฐานเพื่อกระตุ้น หรือทำทาสการพูดเสริม
  - 1.12 นักเรียนขอข้อมูล
  - 1.13 นักเรียนขอข้อมูลเกี่ยวกับภาษาเป้าหมาย
  - 1.14 นักเรียนให้ข้อมูลตามที่ถูกขอ
  - 1.15 นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาษาเป้าหมาย
  - 1.16 นักเรียนขอคำอธิบายให้กระจ่างชัดขึ้น
  - 1.17 นักเรียนให้ข้อมูลที่กระจ่างชัดขึ้น
2. การใช้ภาษาเพื่อทักษะทางสังคม (social skills)
  - 2.1 นักเรียนแข่งขันเพื่อให้ได้โอกาสในการพูด
  - 2.2 นักเรียนพูดแทรกการพูดของผู้อื่น

- 2.3 นักเรียนพูดเสริมข้อมูลของผู้อื่นซึ่งยังพูดไม่จบให้สมบูรณ์
  - 2.4 นักเรียนกล่าวแย้งคำพูดของผู้อื่น
  - 2.5 นักเรียนชักชวนให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม
  - 2.6 นักเรียนแสดงความเห็นด้วยอย่างแจ่มชัด
  - 2.7 นักเรียนกล่าวอ้างถึงคำพูดของผู้อื่น
  - 2.8 นักเรียนกระตุ้นผู้อื่นให้พูด
  - 2.9 นักเรียนสนับสนุนการกล่าวเสริมของผู้อื่นอย่างแจ่มชัดโดยใช้หลักฐาน
  - 2.10 นักเรียนพูดตลก
  - 2.11 นักเรียนหลีกเลี่ยงการอภิปราย
  - 2.12 นักเรียนพูดซ้ำคำพูดของตนเอง
  - 2.13 นักเรียนยืนยันคำพูดของตนเอง
3. การใช้ภาษาเพื่อการแสดงออกถึงความสามารถทางภาษา (rhetorical acts)

- 3.1 นักเรียนทำนายสิ่งที่เรียน
- 3.2 นักเรียนตั้งสมมติฐาน
- 3.3 นักเรียนตั้งข้อสังเกต
- 3.4 นักเรียนอนุมาน
- 3.5 นักเรียนอุปมาน
- 3.6 นักเรียนกล่าวถึงข้อสรุปอ้างอิงต่าง ๆ
- 3.7 นักเรียนให้คำจำกัดความ
- 3.8 นักเรียนปฏิเสธคำพูดหรือข้อมูลของผู้อื่น
- 3.9 นักเรียนแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล
- 3.10 นักเรียนยกตัวอย่าง
- 3.11 นักเรียนพิสูจน์ข้อมูลที่ได้รับ
- 3.12 นักเรียนแยกแยะประเภทข้อมูลที่ได้รับ
- 3.13 นักเรียนจัดจำพวกข้อมูลที่ได้รับ
- 3.14 นักเรียนสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน

สำหรับวิธีการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียน โดยทั่วไป มักใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง ประกอบกับใช้เครื่องบันทึกเสียง (audiotapes) โดยผู้สังเกตเข้านั่งในชั้นเรียนในตำแหน่งที่สามารถมองเห็น นักเรียนได้ชัดเจน และทำการสังเกตนักเรียนตลอดช่วงเวลาที่กำหนด ถ้านักเรียนคนใด แสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในแบบสังเกต ผู้สังเกตก็ทำเครื่องหมายลงในช่องที่เป็น พฤติกรรมนั้น ๆ โดยบันทึกทุกครั้งที่เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้น เมื่อสังเกตจนหมดคาบเรียน แล้ว รวบรวมค่าของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียนแต่ละคนเพื่อนำ มาคิดเป็นร้อยละ โดยจะคิดเป็นร้อยละของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน แต่ละคน อย่างไรก็ตาม นักวิจัยหลายท่านที่ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ได้ แนะนำว่า ควรอึดวิธิต่อทุกครั้งที่สังเกตเพื่อจะได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้มากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ ของนักเรียนไทย ไม่พบว่าม้งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไป หรือ ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียน ดังงานวิจัยต่อไปนี้

จิตรา รอดเชื้อ (2516 : 45-47) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้เวลาในการสอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร" ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ผู้วิจัยทำการสังเกตการสอนของครูทั้ง 10 คน คนละ 5 คาบ โดยใช้แบบสังเกตการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมี 3 ส่วน คือ ส่วนแรก สังเกตการใช้เวลาในการสอนเนื้อหาวิชา และกิจกรรมทางภาษา ส่วนที่สอง สังเกตการใช้เวลาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน และส่วนที่สาม สังเกตการใช้เวลาในการฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน

ของนักเรียน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในการเรียนการสอนด้วย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ในด้านการสอนเนื้อหาวิชา และกิจกรรมทางภาษา ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ สอนโครงสร้างไวยากรณ์ รองลงมาคือ สอนอ่านเพื่อความเข้าใจ สอนศัพท์ และสอนเสียง ตามลำดับ
2. ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูและนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ ในการอธิบาย และแปล รองลงมาคือ การเขียนกระดาษ การออกคำสั่ง และกิจกรรมเกี่ยวกับระเบียบวินัย ตามลำดับ
3. ในด้านการฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน นักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ ในการฝึกทักษะเขียน รองลงมาคือ การฝึกทักษะอ่าน พูด และฟัง ตามลำดับ
4. ในด้านการใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทั้งครูและนักเรียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่

สภาพร พรพิบูลย์ (2520 : 52-55) ทำการวิจัยเรื่อง "กิริยาร่วมทาง วาจาระหว่างนักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงกับนักเรียนในการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษ" ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาฝึกสอนจำนวน 50 คน และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยนักศึกษาฝึกสอนดังกล่าวจำนวน 50 ห้องเรียน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ทางวาจาที่ดัดแปลงจากแบบวิเคราะห์การ ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของ เนด แพลนเดอร์ (Ned Flanders) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาฝึกสอนพูดร้อยละ 46.68 โดยเป็นการพูดภาษาไทยร้อยละ 16.51 และพูดภาษาอังกฤษร้อยละ 30.17
2. นักเรียนใช้เวลาพูดร้อยละ 29.03 โดยเป็นการพูดภาษาไทยร้อยละ 4.87 และพูดภาษาอังกฤษร้อยละ 24.16
3. นักเรียนพูดตามนักศึกษาฝึกสอน และตอบคำถามของนักศึกษาฝึกสอน ร้อยละ 10.68 7.16 ตามลำดับ

4. ระดับชั้นเรียนทำให้อัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาพูดภาษาไทย และการใช้เวลาพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือ ในระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น นักศึกษาฝึกสอนจะยิ่งใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น

ประสิทธิ์ นรศาสตร์ (2525 : 37) ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์" ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์จำนวน 20 คน ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในด้านการใช้ภาษา พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาของนักเรียนควบคู่ไปด้วย โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งดัดแปลงจากเครื่องมือวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของมหาวิทยาลัยเบอร์ก ผลการวิจัยพบว่า ครูมีพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยในการสอนมากที่สุดถึงร้อยละ 48.30 ใช้ภาษาอังกฤษเพียง 15.15 ส่วนนักเรียนใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษร้อยละ 26.52 และ 10.03 ตามลำดับ โดยการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนนั้นเป็นการใช้ตามครูถึงร้อยละ 9.01 เป็นการริเริ่มขึ้นเองเพียงร้อยละ 1.02

ทองปอน ชินวงศ์ (2530 : 63-66) ทำการวิจัยเรื่อง "ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4" ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน และนักเรียน 16 ห้องเรียน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยทำการสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียนละ 2 ครั้ง โดยใช้แบบวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งดัดแปลงจากแบบวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของ เจอทรูด มอสโกวิทซ์ กิลเบิร์ต เอ จาร์วิส และเอมี ชุส บิค-เมย์ พร้อมทั้งบันทึกเสียงการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ทำการสังเกตด้วย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูพูดร้อยละ 59.75 โดยเป็นการพูดภาษาอังกฤษร้อยละ 27.98 และพูดภาษาไทยร้อยละ 31.77 ส่วนนักเรียนพูดร้อยละ 15.31 โดยเป็นการพูดภาษาอังกฤษร้อยละ 11.83 และพูดภาษาไทยร้อยละ 3.48

2. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ครูบรรยายร้อยละ 21.08 ส่วนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ นักเรียนตอบคำถามที่ต้องแสดงความคิดเห็นร้อยละ 0.02 โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

3. พฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นเลย คือ ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน พฤติกรรมภาษาอังกฤษที่ไม่เกิดขึ้นเลย คือ นักเรียนถาม และนักเรียนแสดงความคิดเห็น ส่วนพฤติกรรมภาษาไทยที่ไม่เกิดขึ้นเลย คือ นักเรียนตอบคำถามที่ต้องแสดงความคิดเห็น

ศิริพร ฉันทานนท์ (2532 : 112-115) ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครู และเวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร" ตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 64 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 16 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตเวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียน โดยผู้วิจัยทำการสังเกตการเรียนการสอนห้องเรียนละ 4 ครั้ง แล้ววัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการสอนของครูโดยเฉลี่ยไม่ได้สอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถภาษาอังกฤษในระดับสูง โดยเฉลี่ยใช้เวลาในการเรียนเกือบเท่าเวลาเต็มของแต่ละคาบเรียน และนักเรียนที่มีความสามารถภาษาอังกฤษในระดับต่ำใช้เวลาในการเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาเต็มของแต่ละคาบเรียน

2. พฤติกรรมการสอนของครู และเวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความสามารถทั้งระดับสูง และต่ำ

3. เวลาที่ใช้ในการเรียนเป็นตัวแปรเดียวที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งที่มีความสามารถระดับสูง และต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วรรณิ ไชยวิภาณนท์ (2533 : 85-87) ทำการวิจัยเรื่อง "การสังเกต พฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารในห้องเรียนภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนกลาง" ตัวอย่างประชากรเป็นครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารในห้องเรียน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ใช้ บันทึกสภาพห้องเรียน และการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และชุดที่ 2 ใช้วิเคราะห์ ลักษณะของการสื่อสารทางวาจาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมในห้องเรียน โดยผู้วิจัย คัดแปลงจากแบบสังเกตการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (the communicative orientation of language teaching or COLT observation scheme) ของ พี แอลเลน และคณะ (P. Allen et al : 1985) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรม การเรียนการสอนในห้องเรียนภาษาอังกฤษยังเน้นรูปแบบและไวยากรณ์ทางภาษา แต่มีแนวโน้มว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารได้ ถ้าครูมีความเข้าใจในแนวการสอนภาษา เพื่อการสื่อสารมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ครูพยายามลดบทบาทของตนเองลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์ทางวาจามากขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการในประเทศไทย มีประเด็น ที่น่าสนใจ คือ ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด โดยครูจะพูดมากกว่านักเรียน และจะพูดภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในระดับชั้นเรียนชั้นต้น แต่จะพูดภาษาอังกฤษมากขึ้นเมื่อสอนนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น และครูส่วนมากยังไม่ได้สอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารโดยจะเห็นได้จากการที่ครูยังเน้นการบรรยายมากกว่าจัด กิจกรรมให้นักเรียนฝึกฝนการใช้ภาษา ส่วนนักเรียนมีบทบาทในชั้นเรียนค่อนข้างจำกัด มีโอกาสพูดน้อย และมักจะเป็นการพูดตามครู หรือตอบคำถามครูมากกว่าการริเริ่มพูดเองหรือถามคำถามครู และจากงานวิจัยบางเรื่องยังชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาของนักเรียน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้องานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าออกเป็น 2 ด้าน คือ งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนกับตัวแปรต่าง ๆ และงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้โอกาสในการพูดในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ

2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนกับตัวแปรต่าง ๆ

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียนกับตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาต่างประเทศของนักเรียน ข้อผิดพลาดในการพูดของนักเรียน เป็นต้น สรุปได้ดังนี้

ไมเคิล เอช ลอง และคณะ (Michael H. Long et al 1976: 137-153) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนของนักเรียนเมื่อทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก (small groups) หรือเป็นคู่ (dyads) และเมื่อทำงานร่วมกันทั้งชั้น โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม (lockstep) ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาในชั้นเรียนภาษาอังกฤษระดับกลาง ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเม็กซิโก จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้มี 3 ชุด คือ แบบวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในชั้นเรียนของ เอ.เบลลัค และคณะ (A. Bellack et al 1966) แบบวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของ เจอทรูด มอสโควิทซ์ (Gertrude Moskowitz 1976) และแบบวิเคราะห์ประเภทของภาษาที่นักเรียนใช้เพื่อการสื่อสารซึ่ง ลอง และคณะ สร้างขึ้นเองโดยใช้ชื่อว่า "the embryonic category system" (ECS) ผู้วิจัยสังเกต และบันทึกเสียงการอภิปรายในชั้นเรียน เมื่อนักเรียนอภิปรายเป็นคู่ และเมื่ออภิปรายร่วมกันทั้งชั้น โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือ 3 ชุด ดังกล่าว

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เมื่อทำงานเป็นกลุ่มเล็ก หรือเป็นคู่ นักเรียนจะได้รับโอกาสในการพูดมากขึ้น และสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้มากกว่าทำงานร่วมกันทั้งชั้นโดยมีครูเป็นผู้ควบคุม

เฮอ์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W.Seliger 1977 : 263-274) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด คือ แบบสังเกตการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนของนักเรียน แบบสอบถามการฝึกฝนภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนของนักเรียน และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผู้วิจัยทำการสังเกตนักเรียนทั้ง 6 คน ในวิชาที่เน้นทักษะการพูดเป็นเวลา 4 ชม. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พยายามหาโอกาส หรือสร้างโอกาสที่จะใช้ภาษาเป้าหมายให้มากที่สุด (high input generators: HIGs) และกลุ่มที่พยายามหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ภาษาในชั้นเรียน (low input generators: LIGs) เพื่อทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มผู้เรียนที่พยายามมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนมาก (HIGs) ได้คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาสูงกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง (LIGs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เฮอ์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W.Seliger 1983 : 246-267) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อผิดพลาด (errors) กับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนของนักเรียนโดยผู้วิจัยทำการสังเกตนักเรียน 6 คน ในวิชาภาษาอังกฤษเป็นเวลา 4 ชม. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พยายามหาโอกาส หรือสร้างโอกาสที่จะใช้ภาษา

เป้าหมายให้มากที่สุด (high input generators : HIGs) และกลุ่มที่พยายามหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ภาษาในชั้นเรียน (low input generators : LIGs) หลังจากนั้นผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนทั้ง 6 คน พร้อมทั้งอัดเทปเสียงการให้สัมภาษณ์ของนักเรียนเพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการพูด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์มาก (HIGs) จะมีข้อผิดพลาดในการพูดมากกว่านักเรียนกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์น้อย (LIGs) เนื่องจากนักเรียนกลุ่ม LIGs จะพูดอย่างระมัดระวัง และพูดสั้น ๆ เซลิกเกอร์ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลการวิจัยครั้งนี้ว่า การมีข้อผิดพลาดมากไม่ได้หมายความว่า นักเรียนจะเรียนรู้ได้น้อยลง เพราะยิ่งนักเรียนกล้าที่จะลองผิดลองถูกมากเท่าไร ก็จะทำให้นักเรียนผู้นั้นสามารถทดสอบสมมติฐานทางภาษาของตนเองได้มากขึ้นเท่านั้น

ดับบลิว เอ มอส และ เอ็ม อี คอร์เนลลี (W.A.Moss and M.E.Corneli

1983 อ้างถึงใน Richard L. Allwright and Kathleen M.Bailey 1991 :

133-134) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงท่าทางว่าต้องการจะมีส่วนร่วม (bidding for turns) กับความรู้ของผู้เรียน (learners' knowledge) ของนักเรียน 7 คน โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความรู้ของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการแสดงท่าทางว่าต้องการจะมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวางแผนการทดลองโดยขอความร่วมมือจากครูผู้สอนให้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงท่าทางว่าต้องการจะมีส่วนร่วมเมื่อครูถาม โดยไม่เจาะจงผู้ตอบ (general solicits) ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า การแสดงท่าทางว่าต้องการจะมีส่วนร่วมของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมี 4 ลักษณะ คือ

1. ผู้เรียนอาจจะรู้คำตอบหรือคิดว่าตนเองรู้ จึงแสดงท่าทางเพื่อให้ครูรู้ว่าตนเองต้องการตอบ
2. ผู้เรียนอาจจะไม่รู้คำตอบหรือคิดว่าตนเองไม่รู้ แต่ยังคงแสดงท่าทางเพื่อให้ครูรู้ว่าตนเองต้องการตอบ
3. ผู้เรียนอาจจะรู้คำตอบหรือคิดว่าตนเองรู้ แต่เลือกที่จะไม่แสดงท่าทางเพื่อให้ครูรู้ว่าตนเองต้องการตอบ

4. ผู้เรียนอาจจะไม่รู้คำตอบหรือคิดว่าตนเองไม่รู้ จึงไม่แสดงท่าทาง เพื่อให้ครูรู้ว่าตนเองต้องการตอบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีเพียง 3 ลักษณะที่เกิดขึ้น คือ ลักษณะที่ 1 3 และ 4 อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า งานวิจัยชิ้นนี้มีผู้เรียนเพียง 7 คน ถ้าศึกษากับผู้เรียนจำนวนมากขึ้นรูปแบบทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้

ริชาร์ด อาร์ เคย์ (Richard R. Day 1984 : 69-96) ทำการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ และ ความสามารถทางภาษาอังกฤษ (proficiency in English) การใช้ภาษา เป้าหมายนอกห้องเรียน และความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ (field sensitivity) ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ในไฮโนลลู จำนวน 58 คน ซึ่งส่วนมากเป็นนักเรียนชาวเอเชีย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนที่ผู้วิจัยคิดแปลงจากแบบสังเกตการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนของ เฮร์เบิร์ต คัมบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger 1977) แบบสอบถามการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษ แบบวัดความสามารถในการมองส่วนละเอียดย (field independence) และความสามารถในการมองภาพรวม (field dependence) ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน กับคะแนนความสามารถทางภาษา การใช้ภาษา นอกชั้นเรียน และความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ (field sensitivity)

คริสโตเฟอร์ เค็ม แอลลี (Christopher M. Ely 1986 : 1-20) ทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายความสามารถในการเรียนภาษาที่ 2 ในชั้นเรียน 3 ตัว คือ ความรู้สึกไม่สบายใจในชั้นเรียนภาษา (language class discomfort) ความกล้าลองผิดลองถูกในชั้นเรียนภาษา (language class risktaking) และความต้องการใช้ภาษาเพื่อการเข้าสังคมหรือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้น (language class sociability) โดยผู้วิจัยเชื่อว่า ตัวแปรทั้งสามตัวนี้จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลไปถึงความสามารถในการเรียนภาษาที่ 2 ต่อไป

ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยในแคลิฟอร์เนียตอนเหนือ (Northern California) ซึ่งลงทะเบียนเรียนภาษาสเปนเป็นปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียนซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ความรู้สึกไม่สบายใจในชั้นเรียนภาษาจะส่งผลทางลบต่อความกล้าแสดงออกในชั้นเรียนภาษา และความต้องการใช้ภาษาในการเข้าสังคม
2. ความกล้าลองผิดลองถูกในชั้นเรียนภาษาจะส่งผลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน
3. การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนจะส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเรียนภาษา

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้โอกาสในการพูดในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้โอกาสในการพูดในชั้นเรียนภาษา

ต่างประเทศมักจะศึกษาโครงสร้างของการใช้โอกาสในการพูด และความสัมพันธ์ของการใช้โอกาสในการพูดกับตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม เป็นต้น ดังตัวอย่างงานวิจัยต่อไปนี้

อเล็กซานเดอร์ แม็คฮูล (Alexander Mchoul 1978 : 183-213)

ทำการศึกษาโครงสร้างของโอกาสในการพูดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยศึกษาจากเทปบันทึกเสียงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในเมืองลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ ที่ผู้วิจัยได้บันทึกไว้ในปี ค.ศ. 1974 และศึกษาจากเทปบันทึกภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนแห่งหนึ่งในเมืองแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งบันทึกไว้ในปี ค.ศ. 1976 จากการศึกษาข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง และเทปบันทึกภาพดังกล่าว ผู้วิจัย

พบว่า โอกาสในการพูดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะแตกต่างกับโอกาสในการพูดในการสนทนาทั่ว ๆ ไป นอกห้องเรียน เนื่องจากในชั้นเรียนครูจะเป็นผู้ควบคุมโอกาสในการพูดทั้งหมด เป็นผู้กำหนดหัวข้อในการพูด รวมทั้งเป็นผู้กำหนดผู้พูดด้วย โดยสังเกตได้จากกรณีที่

1. นักเรียนไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า ใครจะเป็นผู้พูดคนต่อไป ดังนั้นผู้พูดคนต่อไปจะเป็นครูไปโดยอัตโนมัติ

2. นักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูเป็นผู้ให้โอกาสในการพูด

(allocate the turn)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการยกมือ (hand-raising) เพื่อมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนว่าเป็นกฎ "ผู้พูดหนึ่งคนต่อโอกาสในการพูดหนึ่งครั้ง" (one-speaker-at-a-time rule) โดยครูจะใช้กฎนี้ เพื่อแก้ปัญหาการเดาของนักเรียน และเพื่อเปิดโอกาสให้เฉพาะนักเรียนที่รู้คำตอบจริง ๆ และต้องการจะตอบ

(a knowing-and-willing answerer) เท่านั้น โดยครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนยกมือ แล้วครูเลือกนักเรียนคนใดคนหนึ่งจากกลุ่มที่ยกมือนั้นเป็นผู้ตอบ

ริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980 : 165-187)

ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษา โดยพิจารณาในด้านการใช้โอกาสในการพูด (turn taking) ของครู และนักเรียนในการเรียนการสอนภาษา ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน และครู 2 คนที่สอนใน 2 ห้องเรียนดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตและวิเคราะห์การใช้โอกาสในการพูด (the turn-taking analysis) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยสังเกต และบันทึกเสียงการเรียนการสอนของครู และนักเรียนทั้งสองห้องเรียนทุก ๆ สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้โอกาสในการพูดสูงกว่านักเรียนทั้งหมด และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการเรียนโดยได้รับโอกาสในการพูดสูงกว่าผู้อื่นเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาต่ำ ซึ่งผลที่ได้นี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เฮอ์เบอร์ท ดับบลิว เซลิเกอร์ (Herbert W. Seliger 1977) ที่ว่า นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย

ชาร์ลีน ซาโต (Charlene Sato 1981 : 11-24) ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ในด้านพฤติกรรมการรับโอกาสในการพูด (turn getting behaviors) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ (ethnicity) และการรับโอกาสในการพูดของนักเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษา 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นชาวเอเชีย (the Asian learners) และกลุ่มที่ไม่ใช่ชาวเอเชีย (the non-Asian learners) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตพฤติกรรมการรับโอกาสในการพูด ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวิเคราะห์การใช้โอกาสในการพูด (turn-taking analysis) ของริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980) และผู้วิจัยใช้วิดีโอเทปเพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลเที่ยงตรงมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เป็นชาวเอเชียจะมีลักษณะเฉื่อยชา (passive) มากกว่าผู้เรียนชาติอื่น และมีรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงว่าปรารถนาที่จะพูด (bidding patterns) ที่แตกต่างจากชนชาติอื่นด้วย จากผลการวิจัยดังกล่าว ชาร์ลีน ซาโต จึงสรุปว่าน่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม หรือความแตกต่างของเชื้อชาติกับรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนภาษาของนักเรียน

อากิฮิโกะ ชิมูระ (Akihiko Shimura 1988 : 99-112) ทำการวิจัยเรื่อง "ผลของความแตกต่างในการใช้โอกาสในการพูด (turn-taking) ของชาวจีนและชาวญี่ปุ่นในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2" เพื่อศึกษาว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (cultural differences) ในด้านการใช้โอกาสในการพูดจะนำไปสู่ความแตกต่างในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือไม่ ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่สาวาย จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนชาวญี่ปุ่น 4 คน ชาวจีน 24 คน และชาติอื่น ๆ อีก 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวิเคราะห์การใช้โอกาสในการพูด (turn-taking analysis) ในด้านการรับโอกาสในการพูด (turn getting) ตามแนวคิดของริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980) โดยผู้วิจัยสังเกตชั้นเรียน และบันทึกเสียงการเรียนการสอนในชั้นเรียนห้องเรียนละ 3

ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนชาวจีนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากกว่าผู้เรียนชาวญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยสรุปว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะส่งผลให้รูปแบบของการใช้โอกาสในการพูด (turn taking) ในชั้นเรียนแตกต่างกันด้วย และผู้เรียนที่ใช้โอกาสในการพูดสูงจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีกว่าผู้เรียนที่ไม่มีส่วนร่วมในชั้นเรียน หรือไม่ใช้โอกาสในการพูดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเลย

จูดิท มาร์ตินเนซ-มาร์เควซ (Judith Martinez-Marquez 1988 : 140-150) ทำการศึกษาและวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนภาษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิดของการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับครู และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของการใช้โอกาสในการพูด เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพและปริมาณของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนภาษาของนักเรียนกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียน และเพื่อศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อคุณภาพและปริมาณของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาปีที่ 1 จำนวน 19 คน ที่เรียนภาษาสเปนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยทำการสังเกตการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนในช่วง 5 สัปดาห์สุดท้ายของภาคการศึกษา เป็นเวลา 20 ชั่วโมง โดยใช้แบบวิเคราะห์การใช้โอกาสในการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากแบบวิเคราะห์การใช้โอกาสในการพูดของ ริชาร์ด แอล ออลไรท์ (Richard L. Allwright 1980) พร้อมทั้งบันทึกเสียงการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ทำการสังเกต หลังจากนั้น ผู้วิจัยรวมความถี่ของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนสอบปลายภาคของนักเรียนแต่ละคน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาของนักเรียน
2. นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนแตกต่างกันทั้งในด้านรูปแบบของการมีส่วนร่วม และปริมาณของการมีส่วนร่วม
3. ครูมีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณ และคุณภาพของการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังมีข้อขัดแย้งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษา กล่าวคือ ยังไม่สามารถสรุปได้แน่นอนว่า การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษา นอกจากนี้ยังพบว่า ในชั้นเรียนนักเรียนแต่ละคนจะมีรูปแบบการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน และรูปแบบดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเรียนการสอน ส่วนประเด็นที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยในประเทศ คือ ครูเป็นผู้มีบทบาทในชั้นเรียนมากกว่านักเรียน และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน